

Uticaj naučno-tehničkog progressa u Armiji na programe i organizaciju obrazovanja starešina

Pukovnik dr *STANKO NIŠIĆ*

Od svih faktora determinacije na savremeno obrazovanje starešina najveći uticaj, svakako, ima naučno-tehnički progres. U toj sferi najbrže se vrše promene, a time, objektivno, produkuju i nova znanja. Otuda, kada se razmatra problem programiranja i obrazovanja starešina, neophodno je sagledati kakav je uticaj tog faktora na ratnu veštinu kao integralnu vojnu nauku i posebno na konceptijske postavke u oblasti vaspitanja i obrazovanja starešinskog kadra.

Polazeći od toga, u radu se operacionalizuje uticaj naučno-tehničkog progressa u Armiji na sferu obrazovanja starešina. Pri tome se na instruktivan način razmatraju mogućnosti usklađivanja programa obrazovanja sa tokovima i rezultatima promena u tehničkom činiocu rata i, s tim u vezi, racionalnijeg organizovanja procesa obrazovanja starešina. Ukazano je i na posledice promena u tehničkom faktoru na sferu rada sa ljudima i formiranje adekvatnih sposobnosti i osobina ličnosti starešina kako bi bili uspešniji u izvršavanju mirnodopskih i ratnih zadataka u tako promenjenim uslovima.

Tokovi savremenog razvoja u nauci i tehnici i primene u tehnologijama, neminovno se odražavaju i na društvene odnose i ulogu ljudskog faktora u ratu. Zato se razmatranje zahteva koncepcije i doktrine ONO u okviru naučno-tehničke revolucije ne može jednostrano posmatrati isključivo u smislu predimenzioniranja uloge materijalno-tehničkog faktora, iako je ovde reč, primarno o uticaju naučno-tehničkog progressa. Upravo zbog prezasićenosti visokokvalitetnim tehničkim sredstvima u oružanim snagama sve ozbiljniji je problem sagledavanja uloge ljudskog faktora, problem socioloških i psiholoških dimenzija ličnosti armijskog sastava u takvim okolnostima.

Poznato je da naučno-tehnički progres snažno utiče na razvoj novih sredstava rata, ali on isto tako potencira i humanizaciju međuljudskih odnosa i afirmaciju stvaralačke ličnosti starešina i vojnika. U tom smislu, permanentno se mora raditi na prilagođavanju, inoviranju i stvaralačkom prevrednovanju svih konceptijskih i doktrinarnih zahteva i stavova, jer se u uslovima naučno-tehničke revolucije pruža mogućnost pojačavanja snage ljudskog intelekta, tj.

one energije koja je obnoviva i jedina ima svojstvo stvaralačke primene.

Naučno-tehnički progres pojavljuje se i kao bitan koncepcijski zahtev za izgradnju sistema vaspitanja i obrazovanja u oružanim snagama. Otuda se taj zahtev operacionalizuje putem promena u nastavnim planovima i programima i u metodici njihove realizacije u procesu osposobljavanja svih profila vojnika i starešina.

Međutim, ovde nije reč samo o razmatranju uticaja materijalno-tehničkog faktora rata na područje vaspitanja i obrazovanja, nego o celovitom uticaju naučnog i tehničkog razvoja i novih tehnologija koje taj razvoj prate na sve elemente sistema odbrane, na ostale faktore rata, među kojima čovek ostaje najznačajniji. U tom smislu i naddeterminacija činilaca rata i oružane borbe poprima neka nova obeležja i kvalitativne promene odnosa među njima.

Tehnika se sa aspekta obuke i vaspitanja ovde razmatra kao produkt znanja i iskustva čoveka, kao suma dosadašnjih znanja koja se materijalizuju u obliku sredstava ratne tehnike, a *nauka kao izvor novih znanja*. Nova dostignuća u tehnici omogućavaju i nauci, naročito u empirijskim istraživanjima da brže dolazi do novih saznanja, a integrisana nauka i tehnika stvaraju *nove tehnologije*.

Sadašnji stepen razvoja nauke i tehnike proizveo je tzv. treću tehnološku revoluciju, posebno *visoke tehnologije*, zahvaljujući velikim delom i razvoju *informatičke tehnologije* kao sublimacije naučnog progressa u razvoju mikroelektronike, robotike i računarske tehnike. Taj razvoj dalje ide u pravcu još veće racionalizacije u potrošnji energije: proizvodnje optičkih vlakana, korišćenje Sunčeve energije i drugih obnovivih izvora energije, među kojima *naučno znanje* zauzima prvo mesto.

Budući razvoj tehnologija sve ubrzanije ide u pravcu četvrte tehnološke revolucije čije su osnovne odlike i cilj *humanizacija odnosa* i pojačanje značaja *moralnog faktora* u razvoju društva. Sredstva rada, odnosno tehnika proizvodnje usavršava se do stepena omogućavanja visokocivilizacijskog procesa rada, tj. primene superčistih tehnologija, a time i humanizacije rada i odnosa. Ljudski rad se sve više usmerava na rukovođenje i upravljanje procesom rada.

Kada je reč o promenama u sistemu vaspitanja i obrazovanja i elementima tog sistema, odnosno njegovim podsistemima, one moraju, takođe, biti celovite kako u sa-

držajima programa, tako i u organizaciji, metodici, povezanosti nauke, obrazovanja i prakse na svim nivoima, dakle i u sferi vaspitanja i obrazovanja.

Ako je reč o sadržajima programa za obrazovanje pojedinih kategorija pripadnika oružanih snaga, pitanje je šta i kako izučavati i *kako izgrađivati i inovirati* vaspitno-obrazovne programe, kako povezati naučno-obrazovne i operativne institucije u lancu *produkcije transfera i primene znanja*. U rešavanju tog pitanja postoje uslovi i razlozi za racionalnije organizovanje i povezivanje naučnih i obrazovnih institucija u oružanim snagama i za njihovo funkcionalno povezivanje i integraciju sa komandno-štabnom i trupnom praksom. Na taj način, naučno-nastavne institucije mogu efikasnije, preko svojih istraživačkih instituta, da proizvode nova znanja, a zatim da ih u vojnoobrazovnom sistemu prenose na mlade generacije i primenjuju u praksi preko vidovskih i rodovskih školskih centara, trupnih nastavnih centara i operativnih jedinica.

U uslovima naučno-tehničke revolucije odlučujuća postaje konkurencija znanja i na njima zasnovani rezultati u unapređenju prakse. Zbog toga, u prvom redu visokostručno vojno obrazovanje starešina mora biti integrisano s naučnoistraživačkim radom kao osnovnim izvorom novih znanja u svim segmentima vojne nauke. Samo tako usvojena znanja mogu biti pravi oslonac za samostalan i kreativan praktični rad starešina na svim dužnostima.

Integralna povezanost naučnoistraživačkih i visokoobrazovnih institucija, te njihova komplementarna povezanost sa praksom oružanim snagama obezbeđuje novi kvalitativan pomak u jačanju ukupne borbene gotovosti – zasnovane na dostignućima naučno-tehničke revolucije i tehničkog progressa i njihovoj primeni u vojsci. Takvim povezivanjem, delatnosti svih institucija u oružanim snagama se međusobno dopunjuju, podržavaju i obezbeđuju. Celovita i koordinirana delatnost se prožima, počev od istraživanja mirnodopskih i ratnih vaspitno-obrazovnih potreba, preko definisanja obrazovnih profila starešina i vojnika, do organizovanja i realizovanja procesa obrazovanja i borbene obuke i vaspitanja svih kategorija pripadnika oružanih snaga. Danas ni programi obuke vojnika ne mogu biti posao isključivo stručnih uprava i komandi jedinica. I oni se moraju raditi i usavršavati uz učešće i usmeravajuću ulogu naučnoistraživačkih institucija u oružanim snagama. U eri brzog rasta informacija znatno je povećana potreba da se i

u izgradnji stavova – koji se odnose na oblast pripreme i osposobljavanja kadrova, angažuju odgovarajuće visoke vojne škole i vojnonaučne institucije. Zajedničkim delovanjem tih institucija sa upravama i komandama postići će se veći stepen udovoljavanja naučno predvidljivim i anticipiranim zahtevima eventualnog opštenarodnog odbrambenog rata.

Sve veća intelektualizacija funkcija starešina i koncepcija permanentnog učenja, nameće potrebu da se obrazovanje starešina ne realizuje samo u vojnim školama, nego da se i za izvršavanje svakog složenog zadatka u novim uslovima starešine samostalno ili timski, organizovano, pripremaju (doobrazuju) koliko to zahteva priroda tog zadatka da bi se on kvalitetno i kreativno obavljao.

Ovakav pristup koncepciji obrazovanja starešina, koji predstavlja operacionalizaciju zahteva naučno-tehničke revolucije i u vojnoj delatnosti, nalaže i ukupnu promenu shvatanja u odnosu prema radu i učenju. Rutinski rad na dužnostima mora se bitno prevazići, jer se takav rad obavlja na osnovu prošlih znanja, koja dobrim delom, objektivno, brzo zastarevaju. Svaki složeniji zadatak se može rutinski izvršiti i na bazi postojećeg znanja, ali ključni uslov za kreativnost u izvršavanju svakog takvog zadatka jeste novo znanje u određenoj oblasti.

Naučno-tehnički progres u vojsci, kao posledica naučno-tehničke revolucije, direktno se odražava i na promene u ratnoj veštini kao integralnoj vojnoj nauci. Te promene se prvenstveno izražavaju u razvoju novih ratnih sredstava i doktrina upotrebe, a samim tim i u programima osposobljavanja kadrova primerenih tim promenama. Razume se da su time aktuelizovane najdublje promene u programima visokoškolskog obrazovanja starešina, koji se odnose na njihovo fundamentalno obrazovanje, posebno iz teorije ratne veštine, teorije vojnog vaspitanja i obrazovanja, teorije rukovođenja i tehničkog obrazovanja.

Takođe, savremena dostignuća u razvoju vojne nauke i tehnike zahtevaju odgovarajuće promene i u programima poslediplomskog usavršavanja starešina na nivou komandno-štabnih škola. Temeljitiije se mora izučavati teorija i praksa taktike i operatike, uključujući i sadržaje doktrine vođenja oružane borbe agresora. Razvoj informatike i elektronike i njihova primena u ratnoj veštini i ratnoj tehnici su u neprekidnom porastu. Otuda se dostignuća i inovacije

i s tim u vezi implikacije razvoja u tim oblastima, takođe, moraju pratiti i usvajati i na nivou poslediplomskog obrazovanja i usavršavanja starešina. Istovremeno sa dostignućima informatike, računarske tehnike i elektronike pružaju se znatne mogućnosti racionalizacije organizovanja štabnog rada i obavljanja štabnih poslova, naročito rutinskog karaktera. Te mogućnosti treba iskoristiti i na ovom nivou osposobljavanja starešina, oslobađajući tako njihove kreativne potencijale za stvaranje i dublje promišljanje i pripremanje odluka pri rešavanju kompleksnih taktičkih i operativnih zadataka.

Iskustva iz lokalnih ratova vođenih posle drugog svet-skog rata, kao i iskustva sa vežbi u stranim armijama i posebno vežbi naših oružanih snaga pokazuju da će se rat i ishod rata sve više zasnivati ne samo na materijalno-teh-ničkoj podršci i mobilizacijskoj gotovosti, već i na nauč-nom razvoju i veštini primene tog znanja, upotrebe snaga i njihovom moralu. Te činjenice ukazuju i na smerove unapređenja programa i organizacije i obrazovanja stareši-na u celini.

Tako na primer, u razmatranju programa za osposob-ljavanje komandno-štabnih profila starešina u komandno-štabnim školama, pored diferenciranja programa na osnov-ne smerove (komandni, štabni, obaveštajno-bezbednosni, pozadinski i dr.), neophodno je analizirati i vreme izučava-nja tih programa, kao i mogućnosti intervidovske integra-cije na nivou taktike i operatike. Poznato je da je za ruko-vođenje i organizovanje borbenih dejstava na taktičkom ni-vou neophodno i znanje operativnog nivoa i obratno, da operatika »korača nogama taktike«. Pored toga, u uslovima ONOR-a i dejstva taktičkog nivoa mogu imati operativni značaj – prema postignutim rezultatima. Prema našem miš-ljenju, program taktičko-operativnog nivoa činio bi osnov-ni program komandno-štabne škole sa trajanjem do dve godine, što bi trebalo empirijski utvrditi. Za manji broj sta-rešina mogli bi se, eventualno, zadržati kraći kursevi nivoa taktike i operatike, ali diferencirani po smerovima. To bi, u stvari, bili kursevi pripremanja starešina za konkretne dužnosti u jedinicama, komandama, štabovima i ustanova-ma u oružanim snagama. Ti kursevi bi se organizovali u okviru komandno-štabne škole.

Ova varijanta bi predstavljala racionalnije rešenje orga-nizovanja poslediplomskog obrazovanja i usavršavanja sta-

rešina komandno-štabnog profila. Primenom ovakvog rešenja stvorili bi se povoljniji uslovi za produbljenje izučavanja problema naše ratne veštine. Takav metod izučavanja kompleksnih problema u organizovanju i vođenju oružane borbe u uslovima ONOR-a obezbedio bi solidniju osnovu za dalje samostalno izučavanje i praćenje promena u specifičnim problemima kojima se starešine bave na dužnostima. Takav program obezbeđivao bi i solidnu teorijsku osnovu za rešavanje problema u praksi mirnodopskog razvoja oružanih snaga, ali i značajan doprinos usavršavanju koncepcije i doktrine oružane borbe u uslovima opštenarodnog odbrambenog rata.

Program ovako integrisane komandno-štabne škole svakako bi trebalo da obuhvati sadržaje taktike, operatike, rukovođenja i komandovanja i organizacije rada, teorije sistema i automatizacije upravljanja, doktrine i operativno-taktička načela dejstva inostranih oružanih snaga, ljudski i tehnički faktor u ONOR-u i dr. Tako bi program komandno-štabne škole predstavljao stvarnu nadgradnju programa vojnih akademija u domenu vojne nauke i ratne veštine za komandno-štabne profile starešina.

Važan problem, vezan za zasićenost tehnikom i za promene u ljudskom faktoru, postaje sve delikatnije komandovanje – kao procesna funkcija i delatnost starešina. Otuda je, čini se, celishodno da se razmotri i problem osposobljavanja komandnih profila starešina u takvim uslovima. Polazeći od činjenice da je komandovanje, kao osnovni oblik rukovođenja u jedinicama, komandama i štabovima oružanih snaga veoma složen odnos i proces, neophodan je studiozniji prilaz razradi programa i metodike njegovog izučavanja. Komandni odnos i komandni poslovi u savremenim uslovima u oružanim snagama mnogo su složeniji nego što je to bilo pre samo nekoliko godina. Ta složenost proističe iz promena u oblasti tehnike i naoružanja, promena u društvu i u znanjima mlade generacije iz koje se regrutuje starešinski i vojnički sastav oružanih snaga.

Da bi uspešno komandovao u takvim uslovima, starešini su već sada, a ubuduće će još više biti potrebna nova znanja, pa i sposobnosti, koji mu ranije nisu bili potrebni ili su bili sekundarni. Šira i dublja znanja potrebna su pre svega iz tehnike, zatim društvenih nauka, psihologije, sociologije, a posebno iz informatike, organizacije rada, elektronike, raketne tehnike, pa i kosmičke tehnologije.

Uporedo sa tehničkim progresom i mehanizacijom komunikacija među štabovima i komandama, kao i među starešinama i vojnicima, raste i potreba promena u socijalnoj i psihološkoj sferi odnosa među ljudima u oružanim snagama i to kako između pretpostavljenih i potčinjenih, tako i u odnosima po horizontali.

Mada izgleda paradoksalno, ali savremeni život i standard u društvu zahtevaju veću fleksibilnost, tolerantnost i suptilnost u odnosima među ljudima u celini, uključujući komandni odnos u Armiji, naravno uz poštovanje principa jednostarešinstva i subordinacije u vojnoj organizaciji. Da bi se uspešno »pomirila« ova dva zahteva i da bi komandni odnos u Armiji bio što uspešniji, starešinama u ulogama pretpostavljenih potrebna su mnogo veća naučna znanja i razvijene sposobnosti, pre svega intelektualne i moralne prirode.

Izvesno je da se svesna vojna disciplina ne može graditi samo na osnovu naređivanja i bojazni od sankcija, pogotovo ne na prevaziđenom principu bezuslovne poslušnosti. Danas je više nego ikad potreban lični primer starešine i njegova sposobnost i umešnost u radu sa ljudima, u angažovanju njihovih kreativnih snaga i dovođenju u poziciju da ispoljavaju ličnu odgovornost ne samo pred pretpostavljenima već i pred kolektivom za svoj rad i odnose.

Naravno, savremeni poslovi u Armiji traže u oblasti komandovanja primenu više metoda do kojih je došla naučna organizacija rada. Sve više je neophodan timsko-konsultativan rad u pripremi naređenja i odluka. Za takav rad je potreban i odgovarajući odnos, uvažavanje predloga, sposobnost da se saslušaju potčinjeni i da se svakom čoveku daje odgovarajuće priznanje za doprinos u kolektivnom radu. Slučajevi prisvajanja tuđeg rada i korišćenje rezultata kolektivnog rada za sopstveni uspeh i dalju promociju, skoro da su ušli u kodeks normi ponašanja nekih suviše ambicioznih starešina. Takve osobine i praksa ne mogu dugo ostati nezapažene, pa su adekvatne i posledice u komandnom odnosu u tom kolektivu.

Pored sadržaja poslediplomskog osposobljavanja i usavršavanja starešina, ne manji značaj ima i unapređenje metodologije izrade i inoviranja, kao i metodike realizacije programa, tako da imaju i vaspitnu funkciju na liniji izgrađivanja i podsticanja razvoja poželjnih sposobnosti i osobina ličnosti starešina. Naročito je značajno izgrađivanje kreativnih sposobnosti i sposobnosti mišljenja kod polazni-

ka svih oblika i nivoa vojnog obrazovanja. U našim vojnim školama, međutim, još uvek je dominantna suma usvojenih znanja, na račun razvijanja sposobnosti, njihove osmišljene primene u praksi i razvoja sopstvenog promišljanja izučavanih problema, tj. usvajanja postignuća prethodnih generacija, prevođenjem tih saznanja na »individualni jezik«. »Mehaničko« učenje i »slaganje« činjenica bez njihove integracije i sinteze ne može se smatrati usvojenim znanjem. Jer, znanje je usvojeno tek kada se stvaralački primenjuje u praksi.

Na žalost, i u vojnim veštinama ima mnogo kopiranja i tamo gde je ne samo nepoželjno, nego i štetno, a da i ne govorimo o potrebi povećanja produktivnosti i osvajanja novih metoda rada. Neretko se bolje ocenjuju radovi slušalaca koji su kopija ili imitacija postojećih »državnih« rešenja, a destimulišu originalna rešenja pod izgovorom da su slabija, iako se ne može pouzdano uvrđiti koje je rešenje bolje. U konfliktnim situacijama, kakvih sve više ima u mirnodopskom životu Armije, a posebno u ratu, uvek će adekvatnije rešenje doneti starešine koje poseduju sposobnosti samostalnog rešavanja zadataka. A te sposobnosti se razvijaju ako se podstiču i stimulišu u procesu obrazovanja starešina. To je i jedan od najvažnijih vaspitnih ciljeva i zadataka u osposobljavanju starešina.

Problem usklađenosti programa i potrebnih profila kadrova izražen je i na nivou poslediplomskog obrazovanja starešina. To je posledica nedovoljnog razgraničavanja poslova koje obavljaju starešine različitih profila. Empirijski je utvrđeno da poslove iste složenosti, naročito u komandno-štabnom području, obavljaju starešine različitih nivoa stručnosti. To pokazuje da nije temeljito izvršeno stručno profilisanje rada, pa prema tome, ne mogu biti dovoljno objektivni i precizirani zahtevi za obrazovne profile starešina. Tu su i uzroci izvesnog ponavljanja i preklapanja sadržaja i u programima namenskog, poslediplomskog obrazovanja i usavršavanja starešina. Sigurno je da se za mirnodopske dužnosti mogu pratiti potrebe rada i prema njima usklađivati programi namenskog obrazovanja i usavršavanja starešina. To je, međutim, teže ostvariti kod programa osposobljavanja starešina za ratne dužnosti i zadatke. Za potpuniju pripremu starešina u oblasti ratne veštine trebalo bi znati pouzdane metode predviđanja i simuliranja ratne stvarnosti u procesu mirnodopskog osposobljavanja, uključujući i metode matematičkog modelovanja.

Iz ovih i drugih razloga neophodno je temeljitije analizirati šta je to u programima namenskog obrazovanja starešina što se objektivno može, u znatnom stepenu pouzdanosti, usvojiti u miru sa aspekta potreba rata, a šta ne može. Ono što se više podudara u mirnodopskoj i u radnoj praksi treba izučavati u određenom obliku. Tu, svakako, spadaju: tehnika, naoružanje i ratna oprema, poznavanje stranih armija, poznavanje faktora prostora i vremena, upoznavanje ljudskog faktora, izgrađivanje inicijativnosti, samostalnosti, analitičnosti, kreativnosti, brzine, jasnoće i kratkoće u formulacijama i izradi borbenih dokumenata, uvežbavanje u rešavanju složenih problema u konfliktnim situacijama i drugo.

Manje je pouzdana primena metodologije i načina rešavanja taktičkih i operativnih zadataka u miru, kao i izrada dokumenata za borbenu upotrebu jedinica i sl., jer se to ne može u miru pouzdano verifikovati po zahtevima ratne stvarnosti. Stoga je u takvim oblastima celishodnije obučavanje starešina na principijelnim analizama i varijantama rešenja, bez insistiranja na usvajanju stereotipa i šablona od kojih ne može biti koristi u konkretnoj borbenoj situaciji. Rasterećenje programa od zanatsko-practicističkih sadržaja i na nivou poslediplomskog školovanja opravdano je činjenicama da se za konkretne dužnosti starešine brže i uspešnije osposobljavaju putem praktičnog rada u trupi-komandi, nego u školi, gde se za to inače ne mogu obezbediti svi odgovarajući uslovi. U ovoj oblasti je, stoga, neophodna veća saradnja škola i trupnih jedinica. Boljom podelom rada između škole i trupe u sferi namenskog obrazovanja starešina mogu se postići i bolji rezultati u realizaciji dvojnog cilja školskog obrazovanja starešina: sticanje širine i dubine znanja u školi, i stručna specijalizacija neposredno pre prijema dužnosti u uslovima praktičnog obavljanja osnovnih zadataka tipičnih za odgovarajuće dužnosti, dakle obrazovanjem uz rad, uz funkciju.

Upštavajući implikacije naučno-tehničkog progressa na oblast vaspitanja i obrazovanja i polazeći od činjenice povećavanja značaja osposobljavanja kadrova sa usložavanjem ratne tehnike, dolazi se do zaključka da se smanjivanje jaza između složenosti tehnike i obučenosti ljudstva za njeno korišćenje može uspešno vršiti samo permanentnim praćenjem bitnih novina u tehničkim i drugim znanjima koja prate ukupan tehnički progres u vojnoj delatnosti.

Nedovoljna tehnička opremljenost oružanih snaga i slabija obučenost ljudstva u rukovanju tehnikom neposredno se odražavaju i na slabljenje moralne snage ljudstva. Mogućnost supstitucije tehničkog faktora, stvaralačkom primenom koncepcije odbrane, doktrinom, autentičnom ratnom veštinom, kvalitetom i obučenošću, moralom ljudstva, ipak ima svoje granice. Dolazi se do praga gde tehnička inferiornost i slabija obučenost neutrališu prednosti prethodnih činilaca i negativno se odražavaju na ukupnu borbenu snagu jedinica.

Na taj način postaje evidentna međuzavisnost konceptijsko-doktrinarnih zahteva u obuci i vaspitanju i naučno-tehničkog progressa u oružanim snagama. Ta činjenica ukazuje na potrebu ažurnijeg praćenja novih znanja, na njihovo racionalnije usvajanje i efikasniju primenu u praksi. Za to su neophodne promene i u našem odnosu prema nauci, znanju i stvaralačkoj primeni znanja. Znanje sve više postaje osnovna pokretačka energija i glavni izvor odbrambene snage u miru i ratu. Otuda, u savremenim uslovima, i stara vojnička deviza: više znoja u miru – manje krvi u ratu, dobiva novu dimenziju: više znanja u miru – manje gubitaka u ratu.

S U M M A R Y

IMPACT OF SCIENTIFIC-TECHNOLOGICAL PROGRESS IN THE ARMY ON PROGRAMMES AND ORGANIZATION OF EDUCATION OF MILITARY LEADERS

Of all factors exerting influence on modern education of military leaders the scientific-technological progress is certainly the most influential one. In this domain the change appears most rapidly and thus new knowledge is produced. When the problem of programming of education of military leaders is considered it is therefore necessary to assess the influence of this factor on the art of war as an integrated military science, and particularly on the conceptual postulates in the field of education of military leaders.

Starting from this statement, the author operationalizes the influence of the scientific-technological progress in the Army on the education of military leaders. In an instructive way he considers possibilities for coordination of educational programmes with flows and results of changes in the technological factor of war and, in connection with this, for a more rational organization of the process of education of military leaders. He also points out consequences of changes in the technological factor in the domain of working with men and forming of adequate capabilities and traits of personality of military leaders, so that they would be more successful in discharging their peacetime duties and wartime tasks in thus changed conditions.

R É S U M É

L'INFLUENCE DU PROGRES SCIENTIFIQUE ET TECHNIQUE DANS L'ARMEE SUR LES PROGRAMMES ET L'ORGANISATION DE LA FORMATION DES OFFICIERS

Parmi les facteurs qui déterminent foncièrement la formation moderne des officiers c'est certainement le progrès des sciences et des techniques qui tient le rôle le plus important. C'est dans cette sphère que s'opèrent les changements les plus rapides et sont objectivement générées des connaissances nouvelles. D'où, en matière de programmation et d'organisation de la formation des officiers, la nécessité de comprendre et d'étudier l'impact de ce facteur sur l'art de la guerre en tant que science militaire intégrale, notamment sur la conception d'éducation et de formation des cadres officiers considérée dans ses éléments fondamentaux.

Dans cette lumière-là, le présent ouvrage se propose de présenter en détails l'impact du progrès scientifique et technique de l'Armée sur la sphère de la formation des officiers. Cela faisant, on présente d'une façon instructive les possibilités d'adapter les programmes de formation aux courants et aux résultats des changements au niveau du facteur technique de la guerre, et, à ce sujet, une organisation plus rationnelle du processus de formation des officiers. L'auteur indique les effets que les changements au niveau technique font sur la sphère du travail avec le personnel et sur les capacités et les propriétés adéquates de la personnalité d'officier pour que celle-ci puisse être aussi efficace que possible dans l'exercice de tâches du temps de paix et de guerre dans les conditions ainsi modifiées.

Р Е З Ю М Е

ВЛИЯНИЕ НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОГО ПРОГРЕССА В АРМИИ НА ПРОГРАММЫ И ОРГАНИЗАЦИЮ ОБРАЗОВАНИЯ ОФИЦЕРОВ

Из всех определяющих факторов на современное образование офицеров самое большое влияние, конечно, имеет научно-технический прогресс. В этой сфере наиболее быстро происходят изменения, которыми объективно создаются и новые знания. Поэтому при рассмотрении проблемы программирования и образования офицеров необходимо познакомиться с влиянием этого фактора на военное искусство, как интегральную военную науку, и особенно на положения концепции в области воспитания и образования кадров офицеров.

Исходя из этого, в труде операционализируется влияние научно-технического прогресса в Армии на сферу образования офицеров. При этом прочувственным образом рассматриваются возможности согласования программ образования с течениями и результатами изменений в техническом факторе войны и в связи с тем, более рациональной организации процесса образования офицеров. Указывается и на последствия изменений в техническом факторе в сфере работы с людьми и формирования соответствующих способностей и качеств личности офицера, с целью более успешного выполнения ими заданий в мирное и военное время в таких измененных условиях.